

A Grenlàndia ha començat a canviar el paisatge físic com a conseqüència del canvi climàtic, però també es comença a escalfar l'ambient polític: el 25 de novembre s'hi celebra un referèndum perquè els ciutadans decideixin si volen més autogovern.

Amb 2,17 milions de quilòmetres quadrats de superfície, Grenlàndia és l'illa més gran del planeta. Fins a trenta-un Països Catalans, s'hi podrien arribar a encabir. Mantinent la comparació, el contrast és potser encara més espectacular si es trasllada al terreny humà: al nostre país, hi ha dues-centes vint vegades més habitants que a l'illa, on viuen permanentment poc més de 56.000 persones, entre inuits (la gran majoria) i danesos.

La latitud tan septentrional d'aquest extens territori, cobert en un 85 % de glaç i neu, explica de sobres el poc poblament de l'illa, durant segles bandejada del gran escaquer mundial. Però són dos dels grans desafiaments a què s'encara la humanitat, l'escalfament del planeta i l'exhauriment gradual dels recursos naturals, els que han ajudat a recol·locar Grenlàndia, en aquests primers compassos del segle XXI, en un lloc ben destacat de l'agenda de tots els estats costaners de l'Àrtic: des del Canadà fins a Finlàndia, passant pels EUA, Islàndia, Noruega, Rússia, Suècia, la més meridional Dinamarca (com a dipositària de la sobirania de l'illa des de fa tres segles) i, és clar, la insaciable Xina.

Canvi climàtic. Per entendre l'incipient interès per la regió, cal referir-se a un concepte global, el canvi climàtic, que té en Grenlàndia un dels indrets on es manifesta i es constata amb més claredat. Un exemple: el fiord d'Ilulissat (a l'oest del país), d'on es creu que es va desprendre l'iceberg que va causar l'enfonsament del *Titanic*, es fon ara tres vegades més de pressa que fa deu anys.

Les repercussions del fenomen són mundials, com no es cansen de repetir els informes científics que alerten del previsible augment del nivell del mar, però també locals. I és que amb l'augment de la temperatura en aquestes latituds s'incrementen, paral·lelament, les

Grenlàndia s'escalfa

tensions dels països veïns pels enormes recursos naturals i reserves d'hidrocarburs que s'amaguen sota el glaç en descomposició al voltant de Kalaallit Nunaat, el nom que donen els inuits a la seva terra. Aquesta versió àrtica de la "febre de l'or" té bones justificacions econòmiques: segons càlculs recents, les bosses de petroli i gas a la regió poden arribar a sumar una quarta part de tots els recursos que encara queden per explotar al planeta.

En una època com l'actual, amb el preu de molts productes bàsics pels núvols, no és difícil intuir el potencial que ensumen empreses i governs amb l'accelerat desglaç, que de retruc pot fer viable en una data no gaire llunyana la lucrativa ruta naviliera del nord-oest, entre l'Atlàntic i el Pacífic, per la qual ja comencen a barallar-se el Canadà i els EUA. La retirada del glaç d'una part de la superfície grenlandesa i de l'oceà Àrtic també pot obrir les portes

El desglaç provocat pel canvi climàtic és un dels reptes als quals s'enfronta Grenlàndia.

tant a les fins ara difícils exploracions mineres com a la indústria pesquera, necessitada imperiosament d'explotar un mar cinc vegades més gran que la Mediterrània en un moment en què la resta de caladors mundials han quedat pràcticament exhaurits.

Cimera de països riberecs. Amb la constatació que el desglaç causat per l'augment de les temperatures comença a descongelar velles reivindicacions expansionistes i tensions territorials (el Canadà i Dinamarca es disputen la propietat de l'estratègic illot de Hans Hoe, Rússia reclama aigües territorials més enllà de les dues-centes milles estipulades per la Convenció de l'ONU pel Dret de la Mar...), fa tot just dos mesos els cinc països amb territoris àrtics van reunir-se en una cimera inèdita a Ilulissat per reafirmar, amb més bona voluntat que convenciment, que miraran de resoldre possibles reivindicacions a la zona a través de l'arbitri de les Nacions Unides.

Si per als ministres d'Afers Estrangers del Canadà, Dinamarca, els EUA, Noruega i Rússia la declaració final reflectia "la voluntat de les parts de resoldre totes les diferències que es plantegin amb un esperit de cooperació i sobre la base del dret internacional", per a les organitzacions ecologistes i ambientalistes, no convidades a la cita, el que cal és un tractat semblant al que s'aplica a l'Antàrtida, on s'estipula la prohibició total d'activitats militars i mineres al pol Sud. Sí que va ser present a la reunió, com a única organització no-governamental, el Consell Circumpolar Inuit, que representa els 150.000 inuits que habiten les regions àrtiques, des d'Alaska fins a Sibèria. Els seus representants no van desaprovechar l'ocasió de recordar que ja no es poden mantenir antigues actituds colonials i deixar de banda els pobles autòctons en qüestions que afecten el seu territori històric, com és el cas de l'explotació dels recursos naturals. "Existim i no ens fondrem com el glaç

els Estats Units i la Unió Soviètica, quan la metròpoli va començar a aixecar-ne el doble aïllament, geogràfic i polític: el 1953, Grenlàndia es treia oficialment l'etiqueta de colònia per entrar a formar part integral del Regne de Dinamarca... significativament, just després d'una oferta dels EUA per comprar aquell estratègic territori per cent milions de dòlars.

Gestió dels recursos. La recuperació gradual de drets i competències a l'illa va fer un segon pas important el 1979, de resultes de la insatisfacció grenlandesa per l'entrada de Dinamarca a la Unió Europea. La por de veure envaïdes les seves aigües per pesquers comunitaris va encendre políticament la població, que l'1 de maig d'aquell any va obtenir del Parlament danès una generosa autonomia, en la qual només es reservava per a Copenhaguen la política estrangera i el manteniment de la seguretat. Va ser amb aquest autogovern que una gran majoria d'inuits van rebutjar en referèndum, quatre anys més tard, de continuar formant part de la UE.

L'autonomia del 1979 havia portat un Parlament grenlandès, sí, però no va resoldre l'endèmica dependència econòmica de l'illa respecte de l'exmetròpoli: Dinamarca, de fet, continua pagant anualment la meitat del seu pressupost. Han calgut vint-i-cinc anys més, amb els efectes de l'escalfament mundial a sobre, perquè les cinc formacions grenlandeses amb representació parlamentària hagin coincidit, amb més o menys matisos, en la necessitat de caminar també cap a l'autonomia financera. Així s'explica l'enorme satisfacció que irradiava l'actual primer ministre, el socialdemòcrata Hans Enoksen, en pactar el 6 de maig passat amb el seu homòleg danès, Anders Fogh Rasmussen, un referèndum per al 25 de novembre vinent sobre l'ampliació de l'autogovern amb una clàusula específica al voltant de la gestió autònoma dels recursos naturals de l'illa. És cert que a les paperetes no constarà la paraula independència, però també ho és que sense l'autosuficiència econòmica les opcions de Grenlàndia d'assumir la plena sobirania són remotes.

Martí Crespo

Amb l'augment de la temperatura s'incrementen les tensions dels països veïns

arran de l'augment de la temperatura del planeta."

Recuperació nacional. Entre els segles XVI i XIX, molts països europeus van satisfer el seu apetit expansionista i colonial cap al sud, d'Àfrica a Amèrica, passant per Àsia i Oceania. Però també nord enllà: sense fer soroll, els regnes escandinaus, l'Imperi rus i els colons europeus d'Amèrica del Nord van emprendre en paral·lel una altra colonització, més subtil i silenciosa, cap a les latituds àrtiques. Grenlàndia, per exemple, va quedar lligada a Dinamarca des del llunyà 1721, però els seus habitants no van començar a obtenir drets polítics bàsics fins ben entrat el segle XX. Va ser a partir de la guerra freda, amb l'illa convertida de la nit al dia en un immens coixí entre

